

## СПІВВІДНОШЕННЯ ПРАВА ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ І НАЦІОНАЛЬНОГО ПРАВА ДЕРЖАВ – ЧЛЕНІВ

Питання про співвідношення права Європейського Союзу і національного права держав-членів є досить актуальним. Відповідь на це питання, дозволить розкрити сутність взаємодії цих двох правових систем та визначити, чи має місце примат однієї правової системи над іншою. Ця робота і покликана в формі стислого викладу відкрити цю проблему.

Подібно до того, як міжнародне право створюється державами, Європейський Союз в якості міжнародної організації інтеграційного характеру також створений державами для досягнення певних цілей та завдань. Тому виникає питання – про співвідношення державного суверенітету держав-учасниць Європейського Союзу і власне Євросоюзу як наднаціонального утворення. Державний суверенітет – це верховенство державної влади в середині країни і незалежність державної влади, від будь-якої іншої влади, за межами країни. Суверенітет це невід’ємна властивість держави, джерело її публічної влади. Отже, державам-членам Європейського Союзу точно притаманна одна ознака суверенітету, влада цих держав є найвищою в межах своїх країн. Що стосується другої ознаки суверенітету, незалежності влад країн держав-членів від Європейського Союзу, то тут ця самостійність є дещо обмеженою. Це пов’язано з тим, що при вступі в Європейський Союз, держави делегують частину національного суверенітету співтовариству.

Європейське право є самостійною правовою системою, його не можливо ототожнити ні з міжнародними правом ні з національним правом держав-членів. Цей висновок можна зробити з рішень суду Європейського співтовариства. В них зазначено, що це самостійна правова система, існування якої обумовлено наділенням співтовариства суверенною владою і створенням інститутів по їх реалізації. Як аргумент особливої природи права Європейського союзу, в рішенні по справі «Ван Генд проти Нідерландів» зазначено: «...держави-члени визнають право співтовариства джерелом до якого їх громадяни можуть звертатися в таких судах. Ще більш визначено стосовно цього питання висловився суд в наступних своїх рішеннях. Так, в справі «Коста проти ENEL» зазначено, що: «... на відміну від звичайних міжнарод-

---

<sup>1</sup> Студент 4 курсу Інституту прокуратури та кримінальної юстиції Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого.

них договорів Договір Європейського союзу створив свою власну правову систему...» Ще більш ґрунтовно суд аргументує самостійність Європейської правової системи, в своїх подальших рішеннях.

У взаємодії і взаємозв'язку права Європейського Союзу і права держав-членів вбачається монізм примату права Європейського Союзу, над правом держав-членів. Тому що домінуючим є правопорядок, ґрунтований на праві Європейського співтовариства. Дія норм права Євросоюзу, не потребує процедури імплементації парламентами держав-членів, тобто перетворенням норм права Європейського Союзу на норми права держав-членів. Це доводять кваліфікуючі ознаки (принципи) права Європейської співдружності.

Чотири головних принципи (кваліфікуючі ознаки) розкривають специфічну природу права Європейського Союзу відносно його взаємовідносин з національним правом держав-членів. Зробивши порівняльний аналіз цих принципів, можна простежити відмінність правової системи Європейської співдружності, від міжнародного права і інших правових систем.

1. Пряма дія норм Європейського права. Відповідно до статті 249 Договору про заснування Європейської спільноти: «... регламент має пряме застосування. Він є обов'язковим у всіх своїх елементах та має пряме застосування в усіх державах членах...» Отже, Договір про Співтовариство встановлює пряму дію регламентів, які є одними з головних джерел права Європейського співтовариства. Регламент у всіх своїх елементах є обов'язковим для всіх суб'єктів права Європейського Союзу і є актом прямої дії, тобто він підлягає застосуванню владою і судовими органами всіх держав-членів незалежно від того, чи виступила дана держава за їхнє прийняття чи ні.

2. Верховенство Європейського права. Означає, що норми цієї правової системи мають більшу юридичну силу порівняно із нормами правових систем держав-членів. Це означає, що у випадку колізії між нормою права Європейського співтовариства і нормою права держав-членів, необхідно застосувати норму права Європейського об'єднання. В рішенні по справі Симменталь суд зазначив: «... у відповідності з принципом верховенства права Співтовариства взаємозв'язок між положеннями Договору і прямою дією норм інститутів співдружності, з однієї сторони, і положеннями національного права держав-членів спільноти з іншої, такий що положення і акти співтовариства які вступили в закону силу, виключають будь-яке протиріччя з боку права держав-членів, щодо їх переваги над положеннями і актами національного права держав-членів...».

3. Судовий захист Європейського права. Суд Європейського Союзу покликаний забезпечити одноманітне розуміння і застосування європейського

права всіма державами-членами і інститутами. Сама можливість одноманітного розуміння і застосування Європейського права, не може мати місце, якщо воно не забезпечено судовим захистом. Судовий захист здійснюється на основі Європейського права. Складовими елементами системи захисту права є як Суд Європейського Союзу, так і національні судові установи держав-членів.

4. Впровадження норм Європейського права в правові системи держав-членів. Цей принцип передбачає що акти і норми Європейського права, стають частинами внутрішнього права держав-членів. У рішенні по справі «Франкович проти Італії» Суд Європейського Союзу зазначив: Договір про заснування Європейської спільноти створив власну, інтегровану в правові системи держав-членів правову систему, котра обов'язкова для їх судових установ і суб'єктом котрих виступають як держави-члени так і приватні особи, які знаходяться під їх юрисдикцією.

Таким чином, Європейське право є самостійною правовою системою зміст якої складають принципи і норми, що регулюють відносини між його суб'єктами. Суверенітет держав-членів дещо обмежений у зв'язку з передачею певного об'єму державного суверенітету до органів влади співтовариства. У взаємодії систем права Європейського Союзу і права держав-членів вбачається монізм примату Європейського права, що доводиться за допомогою принципів права Європейської співдружності, які впливають із судових рішень Суду Європейського Союзу.

### Література:

1. Аналітичний огляд проекту Угоди про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом і його державами-членами, з другої сторони // Державне будівництво та місцеве самоврядування. – 2013. – Вип. 26. – С. 294–305.

2. Трагнюк О. Я. Адаптація права України до права ЄС як складова механізму євроінтеграції // Державне будівництво та місцеве самоврядування. Вип. 10. – Х. : Право, 2005. – С. 139–141.

3. Яковюк І. Адаптація і гармонізація законодавства в умовах інтеграції: проблема співвідношення // Вісн. Нац. акад. прав. наук України. – Х. : Право, 2012. – №4. – С. 29–42.

4. Яковюк І. Особливості впливу наднаціональної організації на державний суверенітет країн-кандидатів та країн-сусідів (на прикладі Європейського Союзу) // Вісник Акад. прав. наук. – 2010. – №3. – С. 19–31.

**Науковий керівник:** Яковюк І. В., д.ю.н., професор, завідувач кафедри міжнародного права Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого.